אורות — ערך התחיה

הדבקות בד' היא התשוקה היותר טבעית לאדם. מה שהיא בכל המצוי כולו בצורה אלמת וחרשת, בצורה כחנית, נתפתחה באדם בצורה מושכלת והרגשית. אין התשוקה של הדבקות המוחלטת באלהים חיים, באור אין סוף, דבר שאפשר להיות חלופו בטבע ההויה. כשם שאנו מוכרחים לחיות, להיות נזונים ומתגדלים, כך מוכרחים אנו להיות דבקים בד'. הדבקות הנתבעת ממנו בכל מלא נשמתנו מוכרחת היא להיות הולכת ומתפתחת בנו, הולכת ומתעמקת בהרגש, הולכת ומתחורת בהכרה ותבונה. בשום אופן לא תוכל האנושיות וגם כל ההויה לחיות בלא הזרם של תשוקת הדבקות האלהית, החי תמיד בקרבה אף על פי שהוא באופן סתום ונעלם.

הילדות האנושית, ימי החושך העב והמגושם, הניחה בעולם יסודות חיים כאלה, שעכבו את הדבקות האלהית שלה מהתגלות במלא אורה. אין לשער את צערה של הנשמה העולמית הכללית והצער הפנימי הנשמתי, של כל חי וכל אדם, על הלחץ הרוחני, על מניעת הטוב הגנוז בקרבו, המאיר כל כך, המעדן כל כך, המחיה חיי רוחב, חיי נצח, גובה ועז. מוכרחים לו החיים הללו, הם עצם טבעו והויתו, - והנה באה החולשה האנושית ותעש אלילים אלמים, אלהות חמרית גסה וזוללה, מוגבלת וחסרה, ותסתם את כל החרכים.

ומציירים אנו לנו נשמה גדולה ענקית לכל מלא שאיפותיה, את תשוקתה הכבירה לחופש ואור, את צערה החזק, את מכאובה הנמרץ על עלבון התבל, נשמת אברהם, - איך היא מתמרמרת בראותה את האושר, את האור המוכן לכל, לכל החי, לכל הנשמה, הרוחב האלהי הקורא להויה: היה אור, הקורא לכל פרט: המלא אושר, גודל, גובה ונחת, טוב וגבורה, אהבה ונעימות, - והבארות נסתמו, "סתמום פלשתים וימלאום עפר", איך מתפרץ הארי מהסוגר, איך נוטל הוא את מקלו בחרון, משבר את הצלמים, קורא בכח לאורה, לאל אחד אל עולם.

תכונת האומה בישראל לקחה לה את התשוקה הזאת ליסוד חיי הלאומיות שלה על פי גורלה ההיסטורי. על כן מתוך המוסר החפשי, המוסר האנושי, יוקחו מוסדות להקמת האמונה, אמונת ישראל, הדרושה כל כך לנו ולעולם כולו. ודוקא כשאנו מצירים, קוראים ומכונים בשם ד' אלהי ישראל, מתבארים חזיונותינו הפנימיים ועומק קורת נפשנו שקט רוחנו ונופש נשמתנו, התכשרות טהר חיינו, מלאי החיל והחסן, הקדושה והטהרה - בדבקות בד'. המוסר איננו מתרכז רק במעשים טובים של המובן החברתי בלבד. המוסר הוא ראשית הכל תכונה פנימית עדינה, שוכנת בנשמה לבקש את הטוב, את הטוב המוחלט, להיות בעצמו טוב, להיות דבק אל הטוב. רוח קודש זה אינו נמצא לנו כי אם בתכן הדבקות האלהית הבאה לנו מתוך אמונת ישראל, המעשית והעיונית. בהכרח רוחני, פנימי מוסרי זה, אנו מוכרחים להיות מובלעים בתוך אומתנו שמכללה, מכלל כל דורותיה, יש לנו כל אוצר החיים שהם חיים באמת, להתקשר לחיים האמתיים שלנו, לתוכיות נשמת נשמתנו. במצב טהור זה אנו אוהבים את שם ד', את אור ד' השוכן בנו, השורה באומה כולה, את התורה והמצות, חוקי ד' ומשפטיו על ישראל, והדעה הולכת ומתרחבת בקרבנו פנימה, רטובת כל חזיונות נעלים ומלא תכן החיים, מתוך שייכות עצמית פנימית כבירה ונצחית, - להרחיב את הרעיון, לפשט את המחשבה, על פני מרחב כל.

ההרגשה הפנימית, שהיא אדירה בקרבנו להעמדת קיום היהדות, בדעותיה ומעשיה יחד עם גויתה ואדמתה, נובעת מההכרה הכללית של הצבור שעוד רב ממנו הדרך לגמור את אשר החלונו. התחלנו להגיד איזה דבר גדול, בינינו לבין עצמנו ובאזני העולם כולו, ולא גמרנוהו עדיין. הננו עומדים באמצע נאומנו, ולהפסיק לא נרצה ולא נוכל. לא נעזוב בשום אופן את ארחות חיינו המיוחדים ולא את שאיפותינו המופשטות, שמעל כל חוג פרטי,

שאלה יחד קשורים זה בזה, כשם שלא נעזוב את תקותנו לשוב להבנות ולהיות לעם על אדמתנו ההיסטורית כימי עולם, - לא נוכל לעזוב את כל אלה. אף אם אינה נכרת כל-כך תפיסת-המקום- בחיים של האידיאלים המחיים את הכלל, - הם הם הנם המחיים את החיים כולם, וכשהם מסתלקים נשמת החיים מסתלקת. ואף אם אנו מגמגמים כל כך במבטאנו על דבר משא נפשנו אין החסרון בבהירות הרעיון ואמתתו. האמת בקרבנו חזקה היא למדי, אבל עשירה היא כל כך ושוטפת עלינו עד שאיננו מסוגלים עדיין להסבירה בשפה ברורה, ומשום כך לא נסוג אחור. נדבר ונסביר כמה שכח הדבור שלנו ירשה לנו, בתוכיותנו אנו מבינים את הגיונינו ובהמשך הזמן יצא גם דבורנו מהגלות הכבדה שהוא כבוש בה, ונוכל לדבר, לתאר ולהסביר במבטאים ברורים את חשר אנו מבקשים בהויתנו השלמה. אמנם עד תור הזהב ההוא לא נחדל מעבודתנו המעשית והרוחנית, לרדת מעל במת ההסטוריה אפשר רק לעם אשר גמר את אשר החל, לחזיון רוחני אשר הוציא את כל הכמוס עמו לאור עולם. להתחיל ולא לגמור זהו דבר שאינו נוהג לגמרי במציאות.

וחושבת נשמת אומת עולמים את מחשבותיה, ואורגת למסכת אחת את כל הגיגי עולמיה, ושוב כמראה הבזק עוברים לפניה דורות ותקופות מראשית חלומות נעוריה, מפרחי אביבה, עד ימי האחרית, ימי הפריחה ההתחלית שאחרי הנבילה הארוכה. מבוכים ואחוזים הם אלה באלה בקשר מחשבותיה, הגיוני לבבה ומעשיה. ומתעוררת היא כמשנה לחדש נעוריה על פי תכנית מעשית עתיקה חדשה, קטנת כמות ורפת כח, אבל מחוזקת בזרמי איתן של עבר השוטפים אל אשדות פסגת העתיד, הולכים ומלווים בזכרונות קדם עם תכסיסים שרידיים המתראים כצמחים זעירים של איזה יער לבנון כביר ונהדר, שאחרי שודדה תפארת ארזיו חובקי מרומים החלה יונקתו להחליף כח ולהציץ ציצים רכים, חלושים ודלולים, כאזובי קיר, - אבל הנה הנם לא אזובים כי-אם ארזי-אל, העומדים בראשית תהלת צמיחתם ביער איתנים.

וממעמקי הנפש עוד יקרא ישראל את אשר קרא צור - מחצבו, מעמקי ההכרה של האור והאושר, ממעמקי החמלה לכל נשמה המתענה, לכל יצור המתפתל, לחיים הלאומיים החברתיים והמוסריים, ההולכים ארחות מלאות סירים סבוכים, מחוסר מעין חי בקרבם להתגלות אותה הבקשה שהנשמה של היקום כולו צועקת בחבליה: בקשוני, דרשוני, - וחיו. בדרכי-חשך חקו מחקים, בלב מלא חונף ומורך נגשו לגדל את מלך עולמים, אשר מבחוץ שמעו את גדלו ועזוזו. לא כן ישראל, פחותה היא עבדות זו בעיניו: אף על פי שרבים בו הפרטים הנזקקים לה, אבל לא כן רוח הגוי גוי איתן, גוי מעולם, גוי קורא בכח לאור ד' ועזוז החיים. מקרבו יוציא רוח קטב להשחית את החקוי אשר ירד מחוץ לגבולו אל תוכו, וכנהר יקים לו מקרבו צר, אשר רוח ד' נוססה בו. בנשמה לוהטת, מלאה חיים וגבורת עולמים, יתנער ויקרא: הנה האור, קול אלהים חיים הקורא לי מעמק חיי, הנה אור חפש עולמים לכל היקום, הבא ומבריק מאור ד' על ציון, על מקום גיא חזיון, אשר דבר אל חי החל להשמע משם.

עוד ישמעו כל מורדי ארץ, עוד יאזינו כל כופרי תבל, ישובו כל אשר בהם ניצוץ של חיים, יתעלו נשמות מתחתיות ארץ, ירומו אומללים מירכתי בור, יבואו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לד' בהר הקדש בירושלים.

ישתחוו וקמו מלאי אונים, יתמוגגו והתחדשו אמיצי אור וכח, גדודים גדודים כבירי לבב יקומו יקראו: הנה קם עם, החל חיות גוי, אשר יתן שטף לזרם חיי אלהים במלא עולמים, העם העז הנותן בעזו דרך בים סוער, סולל מסלות עולם לעזוז החיים של הדבקות באלהים הרעננה, "אל ישראל הוא נותן עז ותעצומות לעם ברוך אלהים".